

Ο ΟΚΤΩΒΡΗΣ είναι μήνας εκδηλώσεων τιμής στο μεγάλο ζωγράφο Ελ Γκρέκο, κατά κόσμο Δομήνικο Θεοτοκόπουλο. Γεννήθηκε στο Χάνδακα, το σημερινό Ηράκλειο της Κρήτης το 1567 με καταβολές βυζαντινές για να κάνει μια στάση στη Βενετία και στη Ρώμη μαθητεύοντας κοντά στον Τισιανό και στον Τιντορέτο και να καταλήξει στην Ισπανία για να εγκατασταθεί οριστικά από το 1577 και ως το θάνατό του το 1614 στο Τολέδο. Είναι οι τρεις σταθμοί της πορείας του Γκρέκο. Ένα σονέτο αναφέρει: «Ζωή πήρε από την Κρήτη και πινέλα, πιο ωραία πατρίδα βρήκε στο Τολέδο από όπου ξεκινά να κατακτήσει την αιωνιότητα δια του θανάτου». Στο Τολέδο ο Ελ Γκρέκο φτάνει στο απόγειο της τέχνης του. Εκεί άλλωστε ζωγραφίζει μερικά από τα σπουδαιότερα έργα του, όπως «Η Ανάληψη της Παναγίας», «Η Ανάληψη του Χριστού», «Η προσευχή στο Όρος των Ελαιών», «Πεντηκοστή» το μεγαλειώδες έργο του Γκρέκο όπου αναγνωρίζεται και ο ίδιος ως ένα από τα πρόσωπα του πίνακα και πολλά άλλα. Αλλά εκείνο που τον καθιέρωσε στην παγκόσμια Ελίτ της ζωγραφικής ήταν «Η ταφή του κόμη του Οργκάθ», ένας πίνακας που έγινε αμέσως θρυλικός. Ο ιστορικός της εποχής Francisco de Pisa αναφέρει πως «οι ξένοι έρχονται να τον ιδούν με ένα θαυμασμό ολότελα ξεχωριστό και οι Τολεδάνοι βρίσκουν πάντα καινούργια πράγματα να θαυμάσουν...».

ΔΙΑΠΙΣΤΩΝΟΥΜΕ λοιπόν ότι τα έργα του Δομήνικου Θεοτοκόπουλου ανήκουν σε τρεις περιόδους: Πρώτα την Κρητική περίοδο, για να ακολουθήσουν τα έργα της Ιταλικής και τέλος της Ισπανικής περιόδου. Γι' αυτό τα έργα του έχουν και τα τρία συστατικά της τέχνης του. Την μεταβυζαντινή, την ιταλική και την ισπανική. Ο Γκρέκο ήταν ένας καλλιτέχνης μοναδικός και πολύπλοκος. Δεν χωράει αμφιβολία ότι υπάρχουν

στο έργο του στοιχεία βυζαντινά, ιταλικά, ισπανικά. Ο Γκρέκο είναι μια μοναδική περίπτωση πολιτιστικής και γεωγραφικής σύνθεσης. Ήταν ένας αντιφατικός ζωγράφος. Ήταν ένας νησίδης στην εποχή του, που γεννήθηκε και διαμορφώθηκε στη Κρήτη, αφομοίωσε τη δυτική τεχνοτροπία στην Ιταλία και πέρασε περισσότερη από τη μισή ζωή του στην Ισπανία. Είναι μια μοναδική περίπτωση καλλι-

Ο ΓΚΡΕΚΟ υπήρξε ο πρωτοπόρος που ύψωσε τη ζωγραφική από απλή τέχνη σε θεολογική έκφραση, σε σιγώσα φιλοσοφία. Λέει κάπου ο Μιχάλης Κατσαρός: «Οι ορίζοντες και ορίζοντες της τέχνης αρχίζουν από τον ασπασμό μιας εικόνας στην εκκλησία... Είναι το σώμα που εμπλέκεται στην ωραιότητα...». Μόνο που ο Γκρέκο περιφρονεί τη συμμετρη ομορφιά της ιταλικής τέχνης και ορέ-

ΕΛ ΓΚΡΕΚΟ

τέχνη, που έμαθε μια εικαστική γλώσσα, τη βυζαντινή, κατόπιν έμαθε μια άλλη τη δυτική και ήταν ικανός να κυριαρχήσει πάνω και στις δυο μέχρι το σημείο να τις μεταμορφώσει σε μια προσωπική γλώσσα. Ο Γκρέκο από απλώς καλλιτέχνης έγινε καλλιτέχνης -δημιουργός στην Ισπανία. Γι' αυτό και περισσότερο από Έλληνας, Ιταλός, Ισπανός, τελικά ο Γκρέκο ανήκε στον εαυτό του και φανερά ανήκει στην Ελλάδα, την Ιταλία, την Ισπανία. Εμείς όμως τον αισθανόμαστε λίγο σαν βυζαντινό, σαν δικό μας τον Γκρέκο. Σαν να βγαίνει από τα σπλάγγνα μας. Οι μέσης καλλιέργειας Ευρωπαίοι δεν τον καταλαβαίνουν. Ο μέσος Έλληνας όμως τον δέχεται και τον νιώθει κοντά του. Τον εγγίζει η ελευθερία του Γκρέκο, που είναι το πιο ελκυστικό στοιχείο της τέχνης του και εκείνο που τον κάνει μοναδικό στον κόσμο.

γεται το «αρχαίον κάλλος», δεν ενδιαφέρεται για τη μίμηση, για μια «κατ'εικόνα» τέχνη αλλά για την επαναγωγή «εις το καθ'ομοίωσιν». Ο Δομήνικος μανιακά αποδίδει στις συνθέσεις του και γη και ουρανό σε ενορατική επικοινωνία, σε μια «ψυχασωτήριο και ουρανοδρόμον κλίμακα». Υπενθυμίζει ο Γ.Σαραντάρης: «Ο ουρανός είναι ένας τόπος που κατοικείται από εμάς... Πιανόμαστε επάνω του όπως τα παιδιά στα δέντρα». Δείτε τους Αγίους του Γκρέκο, τα πόδια τους ριζώνουν στη γη αλλά τα μαλλιά τους εμπλέκονται στα σύννεφα. Ακόμη και ο πρώιμος «Ευαγγελιστής Λουκάς» παρουσιάζει γη και ουρανό καθώς ένας Άγγελος κατεβαίνει για να στεφανώσει τον ήρωα της πίστης και της τέχνης, το Ζωγράφο -Άγιο. Δεν εξυμνεί μονάχα τα επουράνια, αλλά όπως μας λέει ο Aznar «με τα έργα του ο Γκρέκο ερμηνεύει τα ε-

πουράνια». Και μας θυμίζουν τη μνημειώδη έκφραση του Μιγέλντε Ουναμούντο: «Τα χέρια του Γκρέκο είναι σαν τα ομηρικά έπη: πτερόεντα. Τα χέρια του μας μαθαίνουν πως μπορούν να είναι πιο επαναστατικά από το λόγο». Είχε πει ο Πικάσο: «Ο πατέρας μου είναι ο Γκρέκο και η μητέρα μου ο Σεζάν», αποδίδοντας έτσι αμετάκλητα στο μεγάλο κρητικό ζωγράφο τα εύσημα της πρωτοπορίας που η μοντέρνα τέχνη αναζήτησε στο έργο του.

ΤΟ ΕΡΓΟ όμως με το οποίο ο Θεοτοκόπουλος ολοκλήρωσε την καλλιτεχνική του δημιουργία και του άνοιξε τη θύρα της αθανασίας ήταν «Η ταφή του κόμη του Οργκάθ». Ήταν, όπως λέει ο Paul Guinard, αληθινό μετέωρο στο βράχο του Τολέδο χωρίς ρίζες και χωρίς συνέχεια. Μετά το θάνατό του, στις 7 Απριλίου 1614, έπεσε στο έργο του βαθιά σκιά. Αλλά ο αιώνας μας βρήκε σε αυτόν τον ρωμαλέο πρόδρομο του εμπρεσιονισμού με τα αλλόκοσμα φάτα του, τις κινούμενες σκιές με τις φόρμες που κατά τον Eugenio d'Ors «αντί να στηρίζονται πετούν». Βρήκε σε αυτόν μια τάση που ξεκινά από τη βυζαντινή παράδοση και καταργεί τους νόμους του χώρου και του χρόνου, για να υπηρετήσει ο ζωγράφος ένα σκοπό βαθιά πνευματικό. Αλλά ο Θεοτοκόπουλος υπερβαίνει τους επιγόνους του, γιατί διασώζει την ανθρωπινή προσωπικότητα και την πλουτίζει με θεία λάμψη, γιατί τρυπά την ύλη του σώματος με την αγωνία της ψυχής, γιατί ακριβώς μας μιλάει γι' αυτή τη ψυχή που ανεμοζυγιάζεται ανάμεσα ουρανού και γης.

Η ΤΕΧΝΗ του Θεοτοκόπουλου ήταν ένα σκληρό και ύψιστο μάθημα. Ήταν παραβίαση των μυστικών κόσμων και η παρουσία του, το τάλαντό του, η δημιουργία του, μας απομένουν στο βάθος ανερχόμενα. Γιατί αυτό είναι η μεγαλοφυΐα: Ένα από Θεού μυστήριο.

GOJU-RYU KARATE
 At
CONCORD - CANADA BAY
A&S ROUBAS

JUNIOR CLASSES **ADULT CLASSES**

13963

KOBUDO WEAPON TRAINING

JOIN NOW
BEGINNERS & ADVANCE CLASSES
04147 37884
 www.karatedojo.com.au

Μια βοσκοπούλα αγάπησε...

«*Κι ίντα δεν κάνει ο έρωτας / σε μια καρδιά που ορίζει / σαν την νικησει ούτε καλό / ούτε πρεπό γνωρίζει*»

Στίχους από τρία λογοτεχνικά αριστουργήματα της αναγεννησιακής Κρήτης, τον «Ερωτόκριτο» του Κορνάρου, την «Ερωφίλη» του Χορτάση και τη «Βοσκοπούλα» ανωνύμου ενώνει μελωδικά με το μαντολίνο του και τραγουδάει ο Λουδοβίκος των Ανωγείων στην τελευταία του δισκογραφική δουλειά «Ποια πάθη από τον έρωτα».

«Η Αρετούσα, η Ερωφίλη, η βοσκοπούλα. Γυναίκες απόλυτες στο αίσθημά τους, έστω κι αν οι δύο πρώτες καταπιέζονται από ανταρχικούς πατεράδες-βασιλιάδες, κι η μία φυλακίζεται κι η άλλη αυτοκατονεί. Η τρίτη έχει τη συμπαραόσταση του βοσκού πατέρα της αλλά η μοίρα της παίζει άσχημο παιχνίδι», λέει ο Λουδο-

βίκος. Και προσθέτει:

«Ο έρωτας στην Κρήτη ήταν πάντα μια βασανισμένη ιστορία γεμάτη απαγορεύσεις. Η τιμή της οικογένειας είχε ταυτιστεί με το αν η κόρη θα αφηφίσει και θ' ακολουθήσει τον έρωτά της. Το "κλέψιμο" και η παντροειά στη συνέχεια ήταν η μόνη διέξοδος για τους ερωτευμένους».

«Μ' αν είναι και ο έρωτας σε θέλει / μαζί με τη χολή κερνάει το μέλι» λες σ' ένα από τρία εμβόλιμα τραγούδια σου στον δίσκο. Γλύκα και πόνος. «Δεν γίνεται αλλιώς. Για να μπούμε βαθιά στο ερωτικό αίσθημα θα πρέπει να πατήσουμε ξυπόλυτοι στα αγκάθια. Προχωράς έρημος, τρομαγμένος, μοναχός, όπως λέει ο Ρίλκε. Στον έρωτα οφείλουμε να είμαστε πάντα αδιάβαστοι. Και να θυμόμαστε ότι μιλάει σε πρώτο ενικό».

Το καινούργιο CD είναι διπλό: το ένα περιλαμβάνει τα τρι-

α μελοποιημένα έργα της κρητικής Αναγέννησης με τον Λουδοβίκο να τον συνοδεύουν η Ελένη Βουγιουκλή, η Λίλιαν Τσατσάρωνη και 14 μουσικοί (ενορχήστρωση του Γιώργου Παυλάκου). Το άλλο έχει δέκα ορχηστρικές παραλλαγές σε γνωστά τραγούδια του κρητικού τροβαδούρου σε διασκευή-ενορχήστρωση Δημήτρη Οικονομάκη.

Στη παρουσίαση του δίσκου στον «Ιανό» μίλησαν: η Ευανθία Ρεμπούτσικα («φαντάζομαι τον Λουδοβίκο να φοράει τη μπέρτα του Ελ Γκρέκο και να τραγουδάει στα σκαλιά ενός παλατιού»). Ο συγγραφέας Μήτσος Κασόλας («η σιγόφωνη, ψιθυριστή μουσική του είναι σαν τον φλοιό της θάλασσας που περνάει στο σώμα και μας χαλαρώνει»). Ο σκηνοθέτης Γιάννης Σμαραγδής («ένας αρχαιολογικός κελαιδιστής απέναντι στον σύγχρονο ηλεκτρονικό μεσαίωνα»).

Andrew's SIGNS

ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ
 EST. 1970 FULL COLOUR IMAGES

13962

- *Banners
- *Boats
- *Commercial Vehicles
- *Menu Boards
- *Magnetic Signs

GRAPHIC DESIGNS & ART WORK
Digital Printing

0412 212 959
9716 5525
 47 Ramsay St Haberfield 2045
 Email:andrewssigns@bigpond.com